

Universitat
de les Illes Balears

Títol: Pornografia entre nens i nenes i adolescents: una revisió sistemàtica sobre la
pornografia en aquests col·lectius

NOM AUTOR: Magdalena Mir Sastre

Memòria del Treball de Fi de Màster

Màster d'Intervenció Socioeducativa amb Infància, Adolescència i Família
de la

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

2019-2020

Data _____

Nom Tutor del Treball: Lluís Ballester Brage

Nom Cotutor: Joan Alfred Amer Fernández

Resum

A partir de les noves tecnologies, els i les menors comencen a fer un ús de la pornografia de cada vegada a edats més primerenques. Per tant, és imprescindible desenvolupar formes de prevenció eficaces. Els i les professionals exposen que és necessària dur a terme una educació sexual efectiva per tal d'erradicar amb les diferències de gènere que la pornografia provoca. A més, és important que els pares i les mares o altres persones responsables dels i les menors, treballin aquest àmbit amb ells i elles.

Es contemplen els ítems de PRISMA i es realitza una revisió sistemàtica amb la finalitat d'analitzar diferents estudis per veure de quina manera influeix la pornografia en els nens i les nenes i en el col·lectiu dels i les adolescents. En aquests, es contempla que és el sexe masculí el que fa un major consum de la pornografia i, a partir d'aquest consum, s'esdevenen una sèrie de conseqüències negatives.

Paraules clau

Pornografia, joves i adolescents, noves tecnologies, diferència de gènere i educació sexual.

Abstract

With the advent of new technologies, the minors are using pornography at an earlier age. Therefore, it is essential to develop effective forms of prevention. Professionals argue that effective sex education is needed to eradicate the gender differences that pornography causes. In addition, it is important that parents or other people responsible for the children work in this area with them.

PRISMA items are considered and a systematic review is carried out in order to analyze different studies to see how pornography influences children and teenagers. In

these, it is considered that it is the male sex that makes the greatest consumption of pornography and, due to this consumption, a series of negative consequences occur.

Keywords

Pornography, young people and adolescents, new technologies, gender difference and sex education.

Índex

1.Introducció.....	8
1.1.Tipus de pornografia.....	9
1.2.Conseqüències de la pornografia.....	11
1.3.Nova pornografia.....	16
1.4.Pornografia i adolescents.....	18
1.5.Pornografia infantil.....	19
1.6.Diferències entre ambdós sexes.....	21
1.7.Feminisme.....	23
1.8.Com afrontar la pornografia.....	24
2.Objectius.....	25
2.1.Objectius generals.....	26
2.2.Objectius específics.....	26
3.Metodologia.....	26
3.1.Criteris d'inclusió.....	26
3.2.Localització i selecció de documents.....	27
3.3.Codificació de dades.....	28
4.Resultats.....	29
4.1.Indicadors bibliomètrics.....	29
4.2.Recollida de dades.....	30
4.3.Participants.....	38
4.4.Ús de la pornografia.....	38
4.5.Instruments d'avaluació.....	39
4.6.Període temporal.....	40

5.Discussió.....	40
5.1.Conclusions.....	43
5.2.Implicacions pràctiques i polítiques.....	46
5.3.Línies de futur.....	47
5.4.Limitacions i punts forts.....	48
6.Referències bibliogràfiques.....	48

Llistat de taules

Taula 1. Causes i conseqüències de l'addicció.....	12
Taula 2. Descripció dels estudis.....	32
Taula 3. Implicacions.....	34

Llistat de figures

Figura 1. Diagrama de fluxe.....	29
----------------------------------	----

1.Introducció

Bastidas i Julieth (2017) defineixen el concepte de pornografia de la següent manera: “exhibició auditiva, visual i tàctil de continguts sexuals, amb la intenció de despertar excitació sexual” (p.7). Al llarg del segle XX, hi comença a haver un alt percentatge de consum de pornografia per dues raons: la primera, és pel creixement de la importància dels mitjans de comunicació audiovisuals; la segona, per la “revolució sexual” dels anys 60 (Nubiola, 2014). No obstant això, la majoria de les persones de la societat tan sols critiquen la pornografia infantil, mentre que veuen com una conducta “normal” la resta de la pornografia (Nubiola, 2014). Szil (2018) expressa que la pornografia és el màrqueting de la prostitució.

Bastidas i Julieth (2017) manifesten que cal diferenciar la pornografia de l'erotisme, ja que el segon fa referència a l'enfocament estètic que es dona al sexe; en canvi, la pornografia és tota mena de material sexual que s'ofereix a l'espectador. En altres paraules, Herrero (com es cita a Prada, 2020) diu que la pornografia en basa en la dominació de l'home sobre la dona i l'erotisme està basat en el mutu afecte i desig entre iguals.

Cobo (2019) comenta que la pornografia és un negoci que s'esdevé a partir de la globalització econòmica i està vinculada a l'economia criminal. Cooper (com es cita a Collazo, 2019) pensa que aquesta està impulsada pel *motor Triple A*:

- Accessibilitat: es pot accedir a la pornografia fàcilment i no es necessita cap control.
- Anonimat: en línia, una persona es pot canviar el nom, l'edat, el sexe, entre altres, perquè no vol que el reconeguin.

- **Assequibilitat:** es refereix al fet que hi ha una possibilitat real d'accés al material pornogràfic com, per exemple, les pàgines web gratuïtes.

1.1. Tipus de pornografia

Martínez (2017) afirma que sempre hi ha hagut tres tipus de pornografia que són acceptades per la societat:

- *Softcore o blanda:* les escenes sexuals no es mostren d'una manera explícita i, a més, la persona es mostra parcialment despullada, és a dir, els genitals no es mostren en un primer pla. Aquest tipus de pornografia es mostra en el cinema, principalment i, en segon lloc, en la publicitat. No obstant això, és molt criticada per part de les feministes.
- *Mediumcore:* aquest tipus té un caràcter més elevat que l'anterior, ja que la persona es mostra totalment despullada i amb postures provocatives, però no s'arriba a la penetració. Aquest tipus es mostra, sobretot, en algunes revistes com, per exemple, la revista "Playboy".
- *Hardcore:* en aquesta, es mostren les imatges més explícites de la pornografia, ja que s'inclouen escenes on es representen pràctiques sexuals. Per tant, Martínez (2017) i altres professionals la consideren la més perillosa i moltes vegades és considerada un delicte.

No obstant això, amb els avanços tecnològics que s'han produït (s'expliquen en el següent apartat), apareixen nous tipus de pornografia a partir dels explicats anteriorment (Martínez, 2017):

- *Sexteen:* és practicada per nens i adolescents a partir dels telèfons mòbils i internet. En aquesta, són ells i elles les que es fotografien o es fan vídeos a si

mateixos/es s, mostrant el seu cos parcialment o totalment mentre es mostren en una posició sexual, per tal d'enviar-la, normalment, a les seves parelles. No obstant això, moltes vegades aquesta fotografia o vídeo s'acaba divulgant a internet.

- *Pornolab*: no es considera un tipus de pornografia, sinó que és una plataforma virtual per compartir pornografia en forma de fotografies o vídeos en la qual poden tenir contacte a través de la webcam. Així doncs, pretén compartir “pornografia comercial”. Generalment és emprada per persones adultes.
- *No consentida o de venjança*: és la distribució de fotografies i vídeos de la parella o exparella sense que aquesta hagi donat el seu consentiment. No obstant això, també són publicades per part de hackers.

Quant a la pornografia infantil, Negrodo i Herrero (2016) distingeixen 10 tipus de pornografia:

- *Indicativa*: són imatges no eròtiques que mostren nens i nenes en roba interior, procedents com, per exemple, d'àlbums familiars. En aquestes, es mostren els i les menors jugant a llocs habituals.
- *Nudista*: es presenten nens i nenes despullats o semi despullats en contextos en què és habitual que s'hi mostrin com, per exemple, a la platja.
- *Eròtica*: es fan fotografies de manera oculta a menors en diferents contextos com, per exemple, a zones de joc com podria ser als parcs.
- *Posat*: són imatges que mostren nens i nenes vestits, despullats o semi despullats i tenen un interès sexual.

- Posat eròtic: són imatges que mostren nens i nenes vestits, despullats o semi despullats col·locats amb postures sexuals i provocatives.
- Posat eròtic explícit: són imatges que mostren nens i nenes vestits, despullats o semi despullats i s'accentuen els seus genitals.
- Activitat sexual explícita: són imatges que ensenyen tocaments o masturbacions entre nens i nenes o en solitari, sense la presència d'un adult.
- Agressió: són imatges en què es veu un menor que és víctima d'una agressió sexual, on es mostren tocaments i amb la presència d'un adult.
- Agressió greu: són imatges que mostren a un adult que fa tocaments, masturba o penetra a un o una menor.
- Sadisme/bestialisme: són imatges que mostren a un adult que provoca dolor a un menor com, per exemple, a partir d'assotaments i, a més, es mostren escenes sexuals.

1.2. Conseqüències de la pornografia

Nubiola (2014) exposa que la pornografia té conseqüències en la sensibilitat de l'espectador, ja que, com expressa l'autora: "la representació del món i dels esdeveniments que ofereixen els mass media impregna en la consciència més fortament que la mateixa experiència de la realitat" (p.7). A més, els éssers humans tenen una tendència pel que és nou en les seves vides, de la mateixa manera que per les noves emocions, i també pel que és "anormal" i, per aquest motiu, les persones tornen consumidores de la pornografia, ja que, aquesta, contempla totes aquestes característiques (Nubiola, 2014). Hugo et al. (2018) expliquen que el tipus de conseqüències que es poden donar són: problemes físics, mentals, psicològics i socials. També, es converteix en una

addicció per a moltes persones (Ballester et al., 2019; Labelle i Sylvia, 2018; Carrasco et al., 2019). Alonso-Fernández (com es cita a Labelle i Sylvia, 2018) la defineixen de la següent manera: “l’addicció es produeix quan hi ha una necessitat de dur a terme una conducta o una activitat determinada i la seva no realització suposa alts nivells d’ansietat”(p.1). Bastidas i Julieth (2017) duen a terme un estudi en el qual els adolescents participants expressen que són conscients de la probabilitat de tornar addictes a la pornografia.

Velasco i Gil (2017) anomena les causes i les conseqüències que s’esdevenen de l’addicció a la pornografia:

Taula 1.

Causes i conseqüències de l’addicció a la pornografia

	Causes	Conseqüències
Físiques	-Canvis hormonals -Influència hereditària -Abús sexual -Maltractament físic i verbal	-Addicció i dependència -Impotència sexual -Masturbació obsessiva -Ejaculació precoç -Propensió a l’exhibicionisme
Mentals i psicològiques	-Curiositat -Carència afectiva -Visualització d’imatges amb un alt contingut sexual a edats primerenques -Fracassos, pensaments i sentiments negatius -Ansietat	-Depressió -Culpabilitat i vergonya -Ira -Increment de fantasies sexuals -Comportament obsessiu compulsiu
Socials	-Bullying -Soledat -Mal exemple dels pares o de les persones properes	-Aïllament social -Rebuig cap al sexe oposat -Destrucció de la vida sexual en parella -Divorcis

		-Increment de violacions i homicidis -Degradació de la dona -Indueix als nens a la masturbació
--	--	--

Font: Velasco i Gil (2017). Elaboració pròpia.

El professional Kafka proposa un nou trastorn anomenat trastorn hipersexual (THS), el qual es refereix a un augment de les fantasies vinculades amb el sexe, més excitació, un increment d'impulsos sexuals i, tots aquests aspectes, els relaciona amb el component de la impulsivitat, generant malestar i un deteriorament sigui social o laboral (Labelle i Sylvia, 2018; Velasco i Gil, 2017). Així doncs, les persones que presenten hipersexualitat, tenen més problemes en les seves relacions de parella, un major risc de malalties sexuals i altres problemes com malestar personal derivat de la seva conducta sexual (Labelle i Sylvia, 2018). Labelle i Sylvia (2018) fa una diferència entre tres conductes derivades de la hipersexualitat:

- Cibersexe: dues o més persones tenen una conversació sexual en línia, és a dir, una relació virtual, i una d'elles o més d'una obté plaer. Cabrales (2019) comenta que el principal objectiu del cibersexe és obtenir plaer sexual a partir d'internet, però aquest es pot considerar il·legal quan es duen a terme algunes activitats com, per exemple, quan involucren a menors. Aquest, es pot donar en diferents intensitats, és a dir, es considera cibersexe la visualització de material pornogràfic amb la intenció de masturbar-se o també organitzar activitats sexuals entre dues o més persones (Cabrales, 2019). Ross (com es cita a Cabrales, 2019) el defineix de la següent manera: “és un espai a mitjan camí entre la fantasia i l'acció, i de la suplantació del que és real o simbòlic” (p.32). Les persones que consumeixen

cibersexe, solen tenir problemes per controlar els seus impulsos (Labelle i Sylvia, 2018).

- Addicció al sexe: és un impuls que no es pot controlar dirigit a la pràctica sexual. De fet, de cada vegada es dóna en intervals més curs de temps, i les persones que són addictes al sexe, duen a terme les pràctiques sexuals en distintes persones. Aquest tipus d'addicció, es dóna més en el sexe masculí que en el femení. Per tant, l'objectiu principal d'aquesta conducta és reduir el nivell d'ansietat, mentre que en el cibersexe, com s'ha mencionat anteriorment, és obtenir plaer.
- Addicció a la pornografia: és la necessitat d'obtenir plaer a partir de la visualització d'imatges pornogràfiques. Les persones que pateixen aquest tipus d'addicció, de cada vegada necessiten consumir més pornografia per tal d'obtenir satisfacció, i consideren prioritari aquest ús, fins al punt de perdre el seu lloc de treball, la seva parella, entre altres.

D'altra banda, Labelle i Sylvia (2018) comenten que el consum de la pornografia provoca una menor autoestima entre els consumidors i una disminució de la satisfacció de la imatge corporal.

Labelle i Sylvia (2018) fan una classificació de les conseqüències positives i negatives de la pornografia. Quant a les conseqüències positives, Labelle i Sylvia (2018) distingeixen: un increment del desig sexual; s'adquireixen noves experiències; l'ús de la pornografia dóna lloc a una major excitació. s'incrementa el nombre de les relacions sexuals (Labelle i Sylvia, 2018). Així doncs, sobretot en les relacions de parella, si el consum de la pornografia es veu des d'una perspectiva positiva, ajuda a enriquir dites relacions, ja que es poden agafar idees que es visualitzen en aquesta per augmentar els recursos per tal de transportar-los a la realitat i, a més, sempre que es vegi la pornografia

com una ficció (Labelle i Sylvia, 2018). D'aquesta manera, la sexualitat amb la parella és més rica i variada, però els membres de la parella han d'estar d'acord en dur a terme els actes que es proposin (Labelle i Sylvia, 2018). Per tant, el consum de la pornografia és una tècnica perquè en les relacions hi pugui haver canvis i es pugui "jugar" per tal de no convertir el sexe en una rutina i la relació s'enforteixi (Labelle i Sylvia, 2018).

Quant a les negatives, Labelle i Sylvia (2018) enumeren les següents: evitació sexual; una major ansietat i angoixa; menor satisfacció sexual. Labelle i Sylvia (2018) expliquen que aquestes conseqüències negatives influeixen en les relacions de parella: es modifica la intensitat de l'activitat sexual entre els membres d'una parella; les expectatives que té un membre cap a l'altra també pot influir de manera negativa en les relacions sexuals, entre altres. Per exemple, en les escenes pornogràfiques, generalment els homes es presenten amb un cos corpulent i robust, i les dones es presenten molt primes, i aquest fet provoca que, a partir del consum d'aquesta, moltes vegades es veu a la parella d'una manera menys atractiva, ja que, les persones, a partir de l'observació dels protagonistes d'aquestes escenes, comencen a tenir molts de prejudicis (Labelle i Sylvia, 2018). A més, és necessari tenir en compte que moltes persones aprenen diferents conductes a partir de l'observació i, per exemple, hi ha un augment de postures incòmodes i acrobàtiques (Labelle i Sylvia, 2018).

Ballester et al. (2019) comenten que el consum de la pornografia pot conduir a pràctiques d'alt risc que tenen un impacte en la salut com, per exemple, anomenen les següents:

- Sexe vaginal i anal sense preservatiu canviant de parella.
- Ejaculació en la boca de la parella després d'haver mantingut relacions sexuals anals sense preservatiu.

- Sexe en grup i, a vegades, es dóna lloc a violacions.
- Es mostren formes de violència, siguin verbals, físiques, emocionals o sexuals. L'agressió física es refereix a les amenaces o ús de la força per tal d'aconseguir relacions sexuals. Aquesta, es pot donar mobilitzant els braços de la víctima, l'ús d'armes, entre altres. En canvi, la verbal es dóna quan s'utilitza una comunicació coercitiva però no físicament amenaçant. Aquesta, es presenta quan alguna persona amenaça en acabar una relació si no mantenen relacions sexuals, quan es crea un clima hostil, entre altres.

També, el consum de la pornografia es veu com un hàbit i, com a conseqüència, es vol representar el que es veu en les escenes, donant lloc a què aquestes persones tenen problemes de seducció i volen passar directament a fer les conductes sexuals que han visualitzat (Ballester et al., 2019). A més, es poden presentar dificultats per mantenir una parella estable i una visió distorsionada quant a les pràctiques sexuals, ja que, per exemple, es duen a terme representacions il·legals observades en les imatges com ara sexe amb menors; cedeixen a les pressions de les parelles per mantenir relacions sexuals quan una persona no està disposta; es realitzen pràctiques sexuals de risc a internet com, per exemple, publicar fotografies a partir del xantatge, grooming, sexting, entre altres; accedeixen a la pornografia per imitar les pràctiques que es mostren en la pornografia, ja que les seves parelles no ho permeten.

1.3.Nova pornografia

Ballester et al. (2019) informen sobre el concepte “nova pornografia”, el qual s'esdevé a partir de tots els avanços de les noves tecnologies, ja que, amb aquestes, es pot dur a terme tota mena de comunicació, entreteniment, entre altres. Entre aquestes,

Ballester et al. (2019) destaquen la visualització de la pornografia. Collazo (2019) remarca dos grans canvis massius: la democratització d'internet i els mòbils intel·ligents.

Així doncs, a partir de l'any 2008 amb el desenvolupament de les noves tecnologies, es donen un parell de canvis (Ballester et al., 2019):

- Desenvolupament de mòbils intel·ligents.
- Anteriorment, la pornografia es mostrava en paper o vídeo, i amb els mòbils intel·ligents, aquesta es mostra per internet, la qual la denominen “la nova pornografia”.
- Els adolescents tenen accés a internet a partir dels seus mòbils i, en conseqüència, tenen un fàcil accés a la pornografia.
- A partir dels avanços en les noves tecnologies, les relacions entre els adolescents i joves canvien.

Ballester et al. (2019) i García (2020) fan una clara diferenciació de la pornografia de fa uns anys a la nova pornografia: la convencional, estava distribuïda en paper o filmacions, la qual tenia un gran cost i, a més, un difícil accés; en canvi, la nova pornografia, està distribuïda en internet, és gratuïta i té un fàcil accés.

Ballester et al. (2019) assenyalen cinc característiques que presenta la nova pornografia:

- Qualitat de la imatge: el nivell de qualitat de la imatge millora.
- Assequible: la majoria d'accessos són gratuïts, tot i que aquesta es relaciona en quatre mercats (publicitat, filmacions d'alta qualitat i de pagament, contactes lliures i contactes pagats, és a dir, prostitució).

- Accessible: les filmacions són il·limitades.
- Sense límit: hi ha un gran nombre de pràctiques sexuals.
- Anònima o intensa interactivitat: hi ha diferents nivells d'interactivitat, és a dir, només visualitzar les filmacions o mantenir una relació cara a cara a distància.

D'altra banda, Ballester et al. (2019) vinculen dos fenòmens en la nova pornografia: el patriarcat i el capitalisme. La primera, perquè a partir de la nova pornografia no es desenvolupen relacions igualitàries entre ambdós sexes; la segona, perquè són empreses que arriben a totes les parts del món i volen ser beneficiaris a partir de la pornografia (Ballester et al., 2019).

1.4.Pornografia i adolescents

Ballester et al. (2019) exposen que el col·lectiu dels adolescents són grans consumidors de la pornografia. De fet, analitzen que més del 50% d'adolescents espanyols d'entre 14 i 17 anys són consumidors. De cada vegada consumeixen pornografia a edats més primerenques, ja que, com s'ha mencionat anteriorment, tenen un fàcil accés a aquesta (Ballester et al., 2019; Hugo et al., 2018; García, 2020). No només accedeixen a la pornografia de manera voluntària, sinó que, a vegades, s'obrin finestres on apareixen en forma d'anunci i condueixen a la visualització de la pornografia (Ballester et al., 2019).

Aquest fàcil accés té unes grans repercussions en aquest col·lectiu: primerament, els i les joves tenen un imaginari sexual quant a les pràctiques sexuals; a més, repercussions en les primeres relacions sexuals que tenen (Ballester et al., 2019). Els adolescents (sobretot els de sexe masculí), no demanen informació als adults sobre la sexualitat, ja que, a partir de la visualització de la pornografia, pensen que tenen els coneixements suficients en aquest àmbit (Ballester et al., 2019). Per tant, amb la nova

pornografia es forma “l’hàbitus”, és a dir, un exercici modificat de la sexualitat, ja que la pornografia modifica els aprenentatges (Ballester et al., 2019).

García (2020) comenta que la ciberdelinqüència, amb les noves tecnologies, va augmentant de cada vegada més. Apareixen noves conductes a través dels telèfons mòbils, les quals s’expliquen a continuació (García, 2020):

- Sexting: “difusió o publicació de fotografies o vídeos de caràcter sexual, produïts pel menor que els envia emprant el telèfon mòbil o qualsevol altre dispositiu tecnològic” (García, 2020, p.200). D’aquesta manera, s’envien continguts sexuals sense el consentiment de la víctima (García, 2020).
- Grooming: “assetjament comès per alguna persona amb una falsa identitat que es guanya la confiança del menor de 16 anys, amb la finalitat d’obtenir imatges de contingut eròtic i pornogràfic, per tal d’abusar sexualment del menor” (García, 2020, p.200).
- Sex-casting: “consisteix en la gravació de continguts sexuals a través de la web cam i la seva posterior difusió” (García, 2020, p.200).
- Sextorsion: es fa xantatge a una persona sobre una imatge de sí mateixa de ser difosa a internet que ha compartit mitjançant el sexting (García, 2020).

1.5.Pornografia infantil

El Codi Penal fa una definició del que es considera pornografia infantil: es refereix a tota mena de material que es mostri de manera realista un menor participant en una conducta sexual; la representació dels òrgans sexuals d’un menor; tot aquell material que, en un primer moment, pareixi un menor representant conductes sexuals o mostrant els seus òrgans sexuals (Soldino, 2019).

Negredo i Herrero (2016) contenen que les noves tecnologies han incrementat la pornografia infantil. Aquesta, és considerada una violació dels drets dels i les menors (Negredo i Herrero, 2016). La llei 11/1990 del 30 d'abril del Codi Penal és considerada la primera que aborda aquest tema (Negredo i Herrero, 2016). Així doncs, totes aquelles imatges representades per menors i que són reals, són considerades pornografia infantil (no ho serien, per exemple, els dibuixos animats) (Negredo i Herrero, 2016). Negredo i Herrero (2016) exposen que són conductes delictives les següents: utilitzar els menors amb un fi pornogràfic; la producció i difusió de la pornografia infantil; i, finalment, la possessió de pornografia infantil. Aquestes persones que fan un ús de la pornografia infantil, solen formar part de grups criminals i obtenen uns beneficis econòmics (Negredo i Herrero, 2016).

Negredo i Herrero (2016) i Sotoca, Ramos i Pascual (2020) distingeixen diferents tipus de delinqüents: els primers, són delinqüents professionals, els quals no tenen un interès sexual amb els menors; no obstant això, n'hi ha d'altres que són pedòfils i es senten estimulats sexualment pels menors. Quant a les víctimes, la majoria dels casos provenen d'uns països en els quals no hi ha una legislació i, a més, provenen de famílies pobres (Negredo i Herrero, 2016).

Negredo i Herrero (2016) pensen que el vincle que una persona rep per part de les persones properes, és un indicador que pot propiciar el desenvolupament de conductes delictives en un futur per fer front a les seves frustracions. De fet, molts de consumidors de pornografia infantil presenten traumes que han sofert en la seva infància, ja que els professionals dugueren a terme un estudi en el qual es mostren les següents dades: un 18% dels delinqüents sexuals eren víctimes de pràctiques parentals negligents; un 12% confessà haver sofert abús físic; i un 26% abús sexual (Negredo i Herrero, 2016).

Soldino (2019) classifica la pornografia infantil en dos tipus: la pornografia infantil clàssica (representacions reals de menors) i la pornografia al·lusiva a menors (no s'empren menors realment o no s'empren de manera directa). En la segona, Soldino (2019) considera que s'han de tenir en compte dos subtipus: pornografia infantil tècnica (normalment apareixen persones majors de 18 anys però són representades com a menors) i pornografia infantil virtual (són imatges no reals de menors però és quasi imperceptible).

1.6.Diferències entre ambdós sexes

Labelle i Sylvia (2018) realitzen una revisió sistemàtica en la qual s'analitza que els homes consumeixen pornografia a edats més primerenques, mentre que les dones la consumeixen de cada vegada a edats més tardanes. A més, les persones de sexe masculí fan un ús d'aquesta en solitari amb l'objectiu d'excitar-se, i les de sexe femení la consumeixen amb les seves parelles per tal de millorar les seves relacions sexuals (Labelle i Sylvia, 2018).

Es demostra que la pornografia és més consumida per part dels homes (Nubiola, 2014; Labelle i Silvia, 2018; Ballester et al., 2019; Cerreti i Navarro-Guzmán, 2018; Prada, 2019). Cerreti i Navarro-Guzmán (2018) fan un estudi en el qual analitzen que el plaer sexual no està condicionat pel gènere de les persones però, hi ha una sèrie de condicionants culturals que sí determinen les pràctiques sexuals i, per tant, no és d'estranyar que l'ús de la pornografia reflecteixi biaixos de gènere.

S'han dut a terme investigacions científiques i evidenciades en les quals es contempla que, a partir de la pornografia, s'explota al sexe femení i és tractat com un objecte que forma part del sexe masculí (Nubiola, 2014; Ballester et al., 2019). Alario (2018) explica que tan sols es valora a la dona pel seu cos, en aquest àmbit. Alario (2018) expressa que el neoliberalisme defensa que es poden fer intercanvis sempre que hi hagi

consentiment però, d'altra banda, no té en compte el context social ni les desigualtats que presenta una persona. Iglesias i Ballarín (2019) afegeixen una altra idea quant a la ideologia neoliberal, i és que aquesta, emmagatzema sabers de la pedagogia patriarcal.

Pobo (2019) explica que la pornografia és una forma de violència cap a les dones, ja que els seus cossos són mercantilitzats. Els homes són representats en les escenes pornogràfiques com una figura que té el poder, i és el que mana a la dona, mentre que les dones són representades com uns esclaus sexuals (Nubiola, 2014). A més, Alario (2018) exposa que la pornografia humilia a les dones, realitzant pràctiques com, per exemple, els orinen a la boca, les col·loquen en posicions que pateixen dolor, entre altres. Hidalgo (2018) diu que la persona que consumeix pornografia passa de ser un sol espectador a un productor de continguts en les seves relacions sexuals. Nubiola (2014) manifesta que la pornografia, per als seus consumidors, és un substitut audiovisual de la prostitució, però més econòmic, higiènic i més pràctic.

D'altra banda, a partir del consum de la pornografia, es presenten imatges estereotipades, ja que l'home apareix amb un cos corpulent i amb una gran resistència; en canvi, la dona té una figura molt atractiva amb els pits grossos (Ballester et al., 2019). Ballester et al. (2019) anomenen una sèrie de característiques relacionades amb la dominació masculina que es mostra en la pornografia:

- Els homes són els subjectes i les dones l'objecte, és a dir, les persones de sexe masculí són les que obtenen el plaer i les de sexe femení les que el faciliten (Alario, 2018).
- Se li dóna molta importància a l'erecció masculina.
- Les fantasies sexuals que es presenten són les masculines.

Les persones de sexe masculí solen acceptar relacions sexuals només amb aquelles persones que puguin satisfer els seus interessos, és a dir, cerquen que la figura femenina accepti la demanda que ells proposen (Ballester et al., 2019).

Herrero (com es cita a Prada, 2020) destaca la següent idea: “els homes creuen el que diu la pornografia, en què les dones es resisteixen i diuen «no» perquè els homes les forcin i maltractin (...). Els homes creuen en la pornografia i no creuen en les dones que diuen «no»” (p.14). D'altra banda, MacKinnon (com es cita a Prada, 2020) també aclareix: “en la pornografia, la violència és sexe; la desigualtat és sexe; la humiliació és sexe” (p.15).

1.7.Feminisme

Nubiola (2014) explica que en la darrera dècada, a Canadà i Estats Units es forma un moviment per diferents feministes per tal d'erradicar amb la pornografia, ja que provoca dany al sexe femení. No només va dirigit a aquelles dones que formen part de la filmació, si no a aquelles dones que són víctimes d'aquells homes excitats per les dites filmacions (Nubiola, 2014).

Ballester et al. (2019) exposen que una feminista anomenada Erika Lust du a terme un projecte, el qual es diu *The Porn Conversation*, destinat a ajudar als pares i mares a mantenir conversacions sobre sexualitat juntament amb els seus fills i filles per tal de parlar sobre l'àmbit de la pornografia. El principal objectiu del programa és que els adolescents prenguin les seves pròpies decisions, i sapin el que és correcte i incorrecte quant al sexe (Ballester et al., 2019). La feminista Lust va implementar aquest projecte, ja que considera que no basta en dur a terme una educació sexual en les escoles, sinó que també és important que els pares i les mares puguin parlar sobre aquest tema amb els nens i les nenes (Ballester et al., 2019).

Martín (2018) indica que la feminista Erika Lust du a terme filmacions pornogràfiques per tal d'erradicar amb la visió que es té sobre la dona quant a la pornografia i, en aquestes, la dona és la protagonista, i és la que satisfà el seu plaer sexual. A més, fomenta la igualtat entre ambdós sexes on, en la pornografia, les dues sexualitats es senten satisfetes (Martín, 2018).

1.8.Com afrontar la pornografia

Nubiola (2014) afirma que és necessari denunciar el caràcter degradant que presenta la pornografia, ja sigui per les dones víctimes d'aquesta com pels consumidors. A més, s'ha de lluitar perquè els mitjans de comunicació duguin a terme campanyes per erradicar l'excitació sexual d'aquesta (Nubiola, 2014). D'altra banda, s'hauria de fomentar una educació sexual afectiva per tal que siguin les mateixes persones les que decideixen no fer un ús de la pornografia (Ballester et al., 2019; Nubiola, 2014; Iglesias i Ballarín, 2019; Laguado et al., 2018). De fet, Bastidas i Julieth (2017) duen a terme un estudi en el qual alguns participants expressen que mai han rebut una educació sexual afectiva i que, per tant, s'han informat a partir de la pornografia. Laguado et al. (2018) exposen que per obtenir resultats positius en l'educació sexual, s'han de treballar els següents aspectes: abús sexual, consum de drogues, embaràs a edats primerenques, malalties de transmissió sexual, pornografia, cibersexe i sexting.

Ballester et al. (2019) manifesten que una solució per afrontar la pornografia no és prohibir la connexió a les xarxes, ja que és inviable, sinó que és essencial aprendre el mètode més adequat per connectar-se. Així doncs, s'ha de tractar la pornografia des d'un vessant maduratiu, és a dir, s'ha de tenir un control a l'hora d'accedir al material pornogràfic per tal que aquest no generi efectes negatius en la personalitat dels joves (Bastidas i Julieth, 2017). Per aconseguir-ho, s'ha de treballar amb el sistema sanitari, amb els i les professionals i, sobretot, amb les famílies (Ballester et al., 2019). En aquest

darrer context, com s'ha mencionat anteriorment, és essencial una comunicació efectiva per treballar l'impacte que provoca internet en els adolescents, ja que una bona relació entre els membres familiars redueix la probabilitat de conductes arriscades i problemàtiques i, a més fomenta el pensament crític dels menors (Ballester et al., 2019; Bastidas i Julieth, 2017).

Iglesias i Ballarín (2019) consideren a tenir en compte un aspecte important, la coeducació, és a dir, intervenir començant pel sistema escolar per tal de dissoldre les diferències de gènere perquè totes les persones tinguin les mateixes oportunitats.

Per aconseguir aquesta meta, Ballester et al. (2019) proposen que es duguin a terme programes, i proposen que tinguin una duració d'uns tres mesos. En concret, anomenen el Programa de Competència Familiar (Ballester et al., 2019). En aquest, s'ensenya als adolescents a analitzar la pornografia i a formar les seves pròpies idees quant a la sexualitat (Ballester et al., 2019).

Szil (2018) contempla que una altra manera d'erradicar amb la pornografia, és visibilitzar i fer responsables els homes prostituïdors, ja que considera important involucrar els homes en el seu treball i fer veure a la societat la dominació sexualitzada que es presenta en aquest àmbit.

2. Objectius

El present treball té com a finalitat conèixer la influència de la pornografia en el col·lectiu dels nens i nenes i adolescents per, a un futur, saber implementar un programa d'intervenció que sigui efectiu en aquest àmbit. Per assolir dita finalitat, es plantegen una sèrie d'objectius generals i específics:

2.1. Objectius generals

- Realitzar una revisió sistemàtica exploratòria per tal de respondre a la següent pregunta: de quina manera influeix la pornografia en la conducta dels nens i nenes i adolescents?
- Conèixer diferents metodologies eficaces per tal d'implementar un programa sobre pornografia en el col·lectiu de la infància i adolescència.

2.2. Objectius específics

- Estudiar els resultats dels estudis seleccionats.
- Analitzar les característiques dels estudis com, per exemple, el nombre de participants, les tècniques de recollida de dades que s'han emprat, entre altres.

3. Metodologia

A continuació, es descriu el disseny que s'ha emprat per dur a terme la present revisió sistemàtica exploratòria i s'expliquen els elements que s'han trobat en compte per a l'elaboració d'aquesta.

3.1. Criteris d'inclusió

A partir d'una sèrie de criteris i tenint en compte els objectius del treball, es seleccionen els estudis que formaran part de la revisió. Així doncs, els criteris d'inclusió que s'estableixen són els següents:

1. Any de publicació (C1). Només es seleccionen aquells articles que es troben temporalment des de l'any 2014 al 2020, ja que es pretén analitzar els estudis més actuals per, d'aquesta manera, conèixer les metodologies més innovadores.

2. Idioma (C2). Es trien els articles en anglès o en castellà, ja que, en altres idiomes, hi hauria dificultats de comprensió.
3. Metodologia (C3). Es limita la recerca a articles de revista per tal d'assegurar l'evidència dels resultats que s'obtenen.
4. Continguts (C4). Tots els articles que es seleccionen tenen en compte la pregunta d'investigació i els objectius que es plantegen.

D'altra banda, la recerca també es basa en criteris d'exclusió:

1. Els articles que no contemplen els criteris d'inclusió que s'expliquen anteriorment.
2. Els articles que es repeteixen en les bases de dades que s'empren per a la realització de la revisió sistemàtica.

3.2. Localització i selecció de documents

La recerca s'executa en les següents bases de dades: Web of Science, SCOPUS i Dialnet. Els articles oscil·len entre el gener de 2014 i el febrer de 2020. D'aquesta manera, es revisen les bases de dades i es fa una primera selecció tenint en compte el títol i el resum dels articles. Una vegada s'escullen aquests primers, es llegeixen en profunditat i es fa una segona selecció tenint en compte els criteris d'inclusió que s'expliquen anteriorment.

S'empren dues equacions de recerca per a acotar les opcions i poder avaluar els estudis que són considerats de més qualitat. Aquestes, són en castellà i en anglès perquè hi hagi una total comprensió del que s'està analitzant. La primera en anglès es formula de la següent manera: "Program" AND "pornography" AND "children". Aquesta mateixa, també es presenta en castellà: "Programa" AND "pornografía" AND "niños". L'altra

equació en anglès que es planteja és: “Program” AND “pornography” AND “adolescents”. Finalment, en castellà és de la següent manera: “Programa” AND “pornografía” AND “adolescentes”.

Com es pot veure en el diagrama de fluxe que es presenta més endavant, es revisen un total de deu articles (vegi figura 1).

3.3.Codificació de dades

Es codifiquen una sèrie de característiques referents als articles que s’analitzen. En primer lloc, pel que fa als indicadors bibliomètrics, es registra:

1. El títol de l’article seleccionat.
2. Els autors i autores que dugueren a terme l’estudi.
3. L’any en el qual es va publicar.
4. El programa o la política de dit estudi.
5. Es realitza una breu descripció.

En relació amb el disseny i a la tècnica de recollida de dades es codifica:

6. El disseny de l’estudi que es va emprar.
7. La metodologia que es va utilitzar.
8. Els mètodes que usaren per a la recollida de dades.

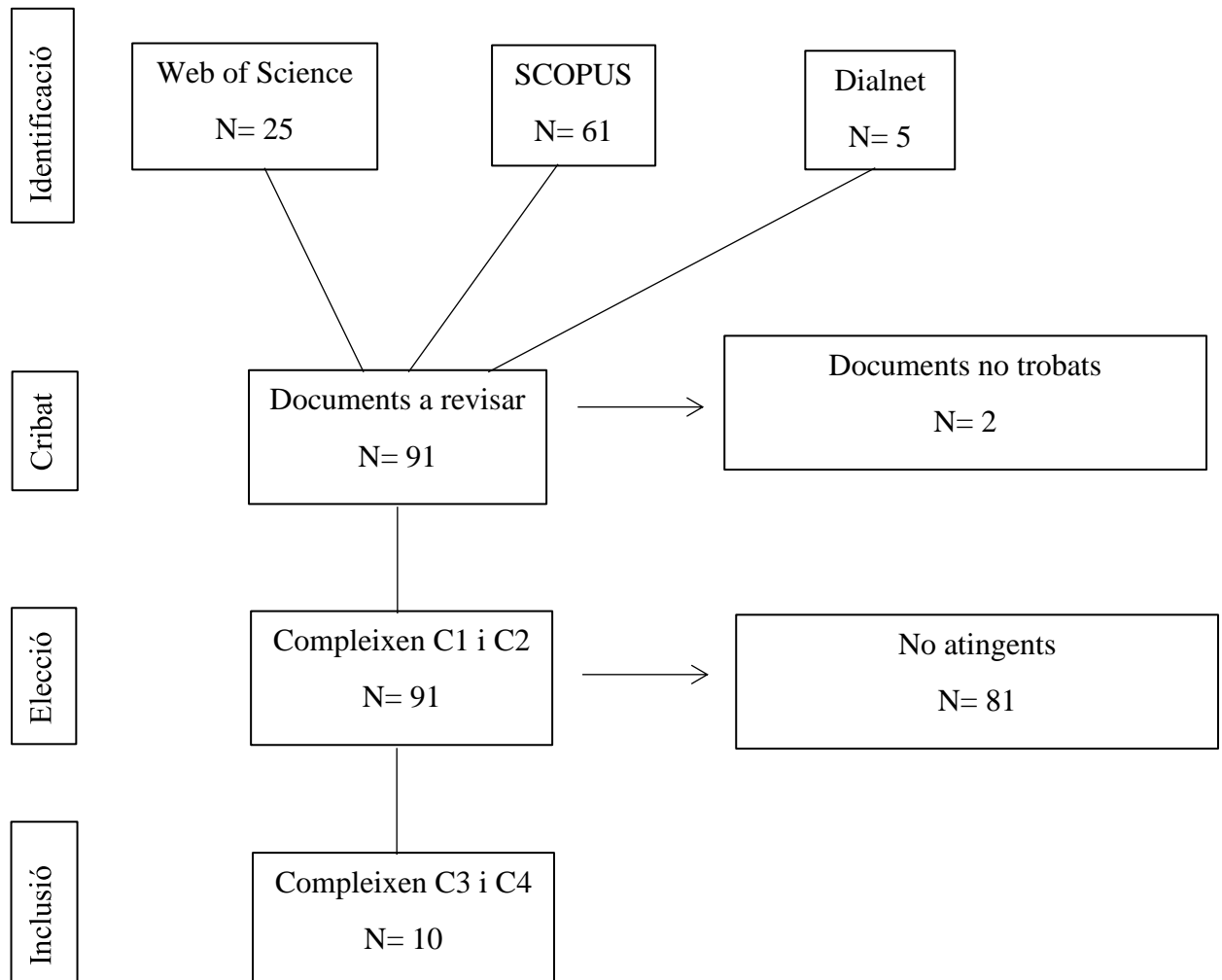
D’altra banda, respecte a la mostra de participants:

9. La grandària de la mostra.
10. El sexe dels participats.
11. El rang d’edat dels participats.

A continuació es presenta el diagrama de fluxe dels deu estudis seleccionats per dur a terme la revisió sistemàtica exploratòria.

Figura 1

Diagrama de fluxe de la revisió sistemàtica exploratòria

Nota: el nombre final d'articles analitzats és de n=10. Elaboració pròpia.

4.Resultats

4.1.Indicadors bibliomètrics

Després de revisar una sèrie d'articles a partir del títol i el resum, formen part de la revisió un total de deu articles. Concretament, foren publicats entre els anys 2014 i 2020. En les taules 2 i 3 es poden observar les característiques del estudis. Com es pot

veure en les següents taules, l'any en què hi va haver una major productivitat fou el 2019, concretament quatre estudis. Quant al segon any en què es publiquen més articles és el 2016.

D'altra banda, un total de 40 autors són els que participen en aquests deu articles. 23 d'ells només són autors d'un estudi, mentre que els 6 restant participaren en dos d'aquests (Mattebo, M., Tydén, T., Häggström-Nordin, E., Nilsson, K. W. & Larsson, M.). Quant a la mitjana d'autors i autores per estudi és d'entre 2 i 6.

3 dels articles estan firmats per autors provinents d'institucions espanyoles, concretament d'universitats. En relació amb les revistes en les quals estan publicats els articles, són deu: *Revista d'internet, dret i política*; *Revista Andaluza de Ciencias Sociales*; *Revista digital de Ciencia, Tecnología y Educación*; *Journal of Family Studies*; *Wiley*; *The European Journal of Contraception and Reproductive Health Care*; *Uppsala Journal of Medical Sciences*; *Child Abuse & Neglect*; *Media Education Journal*; i *Journal of Sex and Marital Therapy*.

4.2.Recollida de dades

Els i les professionals seleccionen als participants dels estudis de manera aleatòria en cada un d'aquests. La majoria d'ells i elles, es varen reclutar a partir de centres educatius (n=6). Una altra, a través d'un fòrum escolar i de Facebook dels pares i mares i, a més, voluntaris de la comunitat (n=1). La mostra d'un altre estudi són participants i els seus professionals que els brinden tractament (n=1). D'altra banda, una altra mostra fou reclutada a partir d'estudiants d'universitats públiques (n=1). Finalment, cal mencionar una darrera mostra reclutada, que són els delinqüents que es troben en un centre penitenciari (n=1). Finalment, en la mostra en la qual són els pares participants, foren reclutats a partir del sistema educatiu.

Referent a la procedència dels estudis, les diferents mostres provenien dels següents països: Suècia (n=2), Austràlia (n=2), Espanya (n=2), Equador, Croàcia, Colòmbia i Portugal. A Espanya, concretament participaren a Barcelona i a l'illa de Mallorca.

Taula 2

Descripció dels estudis

Autor (any)	Programa o política	Descripció	Mostra (n)	Disseny de l'estudi	Metodologia	Recopilació de dades. Mètodes
Agustina, J.R. & Gómez-Duran, E.L. (2016)	Pràctica del <i>sexting</i>	Els i les professionals de l'estudi es proposen estudiar aquest nou fenomen i els motius del seu ús entre els adolescents	Participaren 149 estudiants universitaris (47 homes i 102 dones)	Estudi descriptiu i no longitudinal: un grup: pre/post després d'haver acabat	Qualitatiu i quantitatiu	Enquesta i qüestionari
Ballester, L., Orte, C. & Pozo, R. (2014)	Nova pornografia	Es realitza l'estudi dirigit a joves de Mallorca per tal d'analitzar l'impacte de la "nova pornografia" entre ells i elles i estudiar si hi ha diferències de gènere en quan a dit ús	Participaren 37 joves d'entre 16 i 29 anys (21 de sexe masculí i 16 de sexe femení)	Disseny exploratori: vuit grups: pre/post desembre de 2012 i febrer de 2013	Qualitatiu i quantitatiu	Enquesta i històries de vida
Burbano, T., Vanessa, M., Brito, S. & Paqueta, J. (2019)	Fomentar d'habilitats a pares i mares de fills adolescents	L'estudi pretén guiar als pares en quan a l'ús de la pornografia cap als seus fills	Participaren 25 adolescents d'entre 12 i 14 anys i 25 pares	Estudi descriptiu i bibliogràfic: un grup: pre/post després d'haver acabat	Qualitatiu i quantitatiu	Enquesta, qüestionari i Test de la figura humana
Davis, A.C., Wright, C., Curtis, M., Hellard, M. E., Lim, M.S.C. & Temple-Smith, M. J. (2019)	"Not my child"	L'estudi, dirigit a pares i mares de fills adolescents, pretén explorar les següents preguntes d'investigació: 1) De quina manera perceben els pares el tema de la pornografia entre els joves?; 2) Quines estratègies prefereixen emprar els pares i mares per reduir el consum?; 3) Quins recursos els ajudarien per abordar el problema amb els seus fills?; 4) Per als pares, quina seria l'educació apropiada per abordar el tema de la pornografia?	Participaren 16 mares i 4 pares que tenien fills i filles entre 10 i 16 anys	Disseny longitudinal: un grup: pre/post immediatament després d'haver acabat	Qualitatiu	Entrevistes. A més, es varen emprar vídeos de modelatge
Dawson, K., Tafro, A. & Štulhofer, A. (2019)	Les idees d'aquest estudi es poden adaptar a programes de prevenció de violència sexual en les escoles i, a més, a programes d'alfabetització en les escoles	L'estudi es duu a terme per respondre a les preocupacions socials en quan a la pornografia	Participaren un total de 594 estudiants de sexe masculí de 16 i 17 anys	Disseny longitudinal: dos grups: pre/post en cinc períodes, fins a tres anys després d'haver acabat	Qualitatiu i quantitatiu	Enquestes

Elaboració pròpia.

Taula 2

Descripció dels estudis

Mattebo, M., Tydén, T., Häggström-Nordin, E., Nilsson, K. W. & Larsson, M. (2016)	Reclutaren els participants de diferents programes preparatoris d'estudis vocacionals i acadèmics	Va dirigit a adolescents per tal d'estudiar les diferències entre aquelles nenes que no consumeixen pornografia d'aquelles que sí en consumeixen	Participaren 613 nens i 393 nenes de 16 anys	El disseny fou descriptiu, comparatiu i transversal: dos grups: pre/post després d'haver acabat	Qualitatiu i quantitatiu	Enquestes
Mattebo, M., Tydén, T., Häggström-Nordin, E., Nilsson, K. W. & Larsson, M. (2018)	Programa de Secundària	Es duu a terme un estudi per tal d'estudiar el consum de la pornografia entre nens i nenes de secundària als anys 2011 i 2013	En total, participaren 701 nens i 638 nenes	Disseny longitudinal: un grup: pre/post en diferents períodes (març i maig del 2011: gener i març del 2013)	Qualitatiu i quantitatiu	Qüestionari
McKibbin, G., Humphreys, C. & Hamilton, B. (2017)	<i>Stop it now!</i>	El programa facilita una intervenció per aquells joves i adults que presenten una conducta sexual perillosa. A més, és evaluat positivament	Participaren 14 joves entre 16 i 21 anys i 6 professionals que proporcionen tractament	Disseny longitudinal: un grup: pre/post després d'haver d'acabat	Qualitatiu	Entrevistes semiestructurades i reflexions dels professionals
Rivera, R., Santos, D., Cabrera, V. & Docal, M.C. (2016)	Importància dels estils de vida dels adolescents	Aquest estudi vol examinar la relació que hi ha entre els estils de vida dels adolescents i el consum de la pornografia	Participaren 9942 adolescents d'entre 13 i 18 anys. 5111 eren de sexe femení	Disseny observacional transversal: un grup: pre/post després d'haver acabat	Qualitatiu i quantitatiu	Enquesta semiestructurada
Saramango, M., Cardoso, J. & Leal, I. (2019)	Els funcionaris haurien d'adaptar programes d'aquest tipus	L'estudi pretén analitzar la relació que hi ha entre els delictes sexuals dels joves delinqüents i el consum de la pornografia	Participaren 146 homes de centres penitenciaris a partir dels 20 anys	Disseny exploratori: un grup: pre/post després d'haver acabat	Qualitatiu i quantitatiu	Entrevista semiestructurada i qüestionari "Wilson Sex Fantasy"

Elaboració pròpia.

Taula 3

Implicacions

Autors (anys)	Pràctica	Política	Investigació
Agustina, J.R. & Gómez-Duran, E.L. (2016)	Hi ha un nou termini anomenat "sexting", el qual fa referència a l'enviament, recepció o reenviament d'imatges, missatges o fotografies sexuals a terceres persones a partir de mitjans electrònics. Hi ha una relació significativa entre els estàndards de privacitat, promiscuitat, aprovació de la pornografia i creences morals entre els adolescents i joves. D'altra banda, cal dir que no hi ha una relació significativa entre el "sexting" i la supervisió parental.	Les persones diuen i fan coses en el ciberespai que no dirien ni farien en situacions ordinàries en les seves relacions cara a cara. Aquestes conductes poden provocar conseqüències psicològiques en altres persones. Es fa una proposta pel que fa al control del telèfon mòbil dels adolescents i joves, i es fa referència a la següent idea: els menors haurien de ser capaços de controlar els seus propis telèfons i haurien de saber manejar aquest tipus de situacions com, per exemple, esborrant imatges d'aquest tipus o textos inapropiats. És necessari mirar més enllà de les definicions legals d'aquest concepte, ja que s'hauria de comprendre aquest fenomen i treballar-lo des d'una perspectiva de conducta arriesgada.	Es du a terme un estudi qualitatiu en el qual es pretén analitzar la prevalença del "sexting" entre el col·lectiu d'adolescents i joves en un context universitari. Els i les professionals exposen que hi ha una necessitat d'una major investigació en aquest àmbit que analitzi de quina manera s'ha de realitzar una supervisió parental efectiva.
Ballester, L., Orte, C. & Pozo, R. (2014)	La "nova pornografia" té un gran impacte sobre les conductes sexuals i sobre les relacions de gènere és a dir, a partir de l'ús de la "nova pornografia", es produeix una interiorització de les representacions socialment construïdes de masculinitat i feminitat. A més, els homes són els grans consumidors de la pornografia i els que pressionen més en el canvi de les pràctiques sexuals. D'altra banda, el fàcil accés a la pornografia forma part d'un entorn altament sexualitzat.	Les dimensions del mercat de la pornografia, de la mateixa manera que els interessos comercials que oculta, dona a pensar que l'equilibri de consum entre homes i dones és un dels grans objectius per aquelles persones que es beneficien del dit mercat. No obstant, una de les finalitats de la pornografia és la prostitució femenina i, per tant, el beneficiari és l'home, on es produeix un model de sexualitat en el qual el sexe masculí té el poder i es produeix el patriarcat. És necessari reconèixer aquest procés de subordinació a través de la transformació del subjecte sumís.	Els i les professionals es basen en quatre hipòtesis: 1) L'ús de la "nova pornografia" és major entre el sexe masculí en el col·lectiu de joves; 2) L'impacte de la "nova pornografia" és major entre els homes, modificant els seus esquemes perceptius; 3) La "nova pornografia" modifica les pràctiques sexuals dels consumidors; 4) La "nova pornografia" provoca una ritualització de les pràctiques sexuals. Així doncs, a partir d'un disseny qualitatiu exploratori es pretén estudiar la consistència de les hipòtesis. D'altra banda, cal mencionar la falta de finançament de les investigacions en ciències socials, juntament amb el cost de l'estudi com el que es necessita.
Burbano, T., Vanessa, M., Brito, S. & Paquita, J. (2019)	S'ha estudiat que l'ús de la pornografia pot donar lloc a la desigualtat entre ambdós sexes. A més, s'ha analitzat que els adolescents creen un hàbit quan consumeixen la pornografia i, per aquest motiu, fan un ús d'aquesta en el seu dia a dia.	La majoria dels pares i les mares coneixen les conseqüències negatives que pot provocar l'ús de la pornografia entre els adolescents. No obstant, no saben de quina manera treballar aquesta situació amb ells i, per aquest motiu, s'han facilitat estratègies als pares i mares per combatre l'ús de la pornografia.	En una mostra aleatòria, es pretén determinar els efectes de la pornografia perquè, d'aquesta manera, els pares i mares puguin guiar als seus fills i puguin evitar la distorsió del concepte de la imatge de l'home i de la dona. Els i les professionals proposen que han de tenir nous hàbits per, d'aquesta manera, anar reduint el consum de la pornografia mentre es realitzen altres activitats com, per exemple, fer un esport que els interessi.

Elaboració pròpia.

Taula 3

Implicacions

Davis, A.C., Wright, C., Curtis, M., Hellard, M. E., Lim, M.S.C. & Temple-Smith, M. J. (2019)	Les mares demostraren poca comprensió en quan a la pornografia en línea, ja que la majoria d'elles mai havien emprat aquestes plataformes i, per tant, aquest fet pot donar lloc a una ajuda menor per part d'elles cap als seus fills i filles. També, les mares que tenien coneixements en quan a la pornografia, es sentien més incòmodes que els pares parlant sobre aquest tema. La pornografia en línia fou vista com una preocupació secundària per part dels pares i mares. A més, molts de pares i mares pensaven que els seus propis fills mai havien vist pornografia. Finalment, els pares i les mares no eren conscients de les conseqüències que pot provocar l'ús de la pornografia.	Els pares i les mares són considerats factors clau per al desenvolupament de polítiques i per al desenvolupament de pràctiques d'educació sexual. A més, són figures importants en quan a la comprensió dels seus fills i filles sobre la sexualitat en general.	A partir d'un mostreig intencional, es va dur a terme un estudi qualitatiu amb pares i mares de nens i nenes de 10 a 16 anys per tal d'analitzar els següents ítems: 1) Com perceben els pares i mares el tema de la pornografia entre els i les joves?; 2) Quins ítems prefereixen reduir respecte a la pornografia?; 3) Quins recursos els poden ajudar per abordar el tema de la pornografia amb els seus fills i filles?; 4) Quina educació creuen els pares i mares que és la més apropiada per abordar la pornografia? En aquest estudi, es ressalta que en investigacions futures s'hauria d'estudiar la relació entre la cria dels fills i les filles i la pornografia.
Dawson, K., Tafro, A. & Štulhofer, A. (2019)	La "nova pornografia" té un gran impacte sobre les conductes sexuals i sobre les relacions de gènere és a dir, a partir de l'ús de la "nova pornografia", es produeix una interiorització de les representacions socialment construïdes de masculinitat i feminitat.	El creixent ús de la pornografia entre els adolescents va provocar inquietud entre els investigadors i els encarregats de la política sobre l'impacte de la pornografia en la socialització sexual juvenil. Particularment, respecte a l'adquisició de guions sexuals que poden augmentar el risc de les agressions sexuals.	L'indicador de l'agressivitat sexual només estava representat per un sol ítem. A més, la mostra de participants era molt petita. Els i les professionals que han dut a terme aquest estudi proposen que, en investigacions futures, han de diferenciar continguts sexuals explícits consensuats i no consensuats quan es tracti el vincle entre l'agressivitat sexual i la pornografia.
Mattebo, M., Tydén, T., Häggström-Nordin, E., Nilsson, K. W. & Larsson, M. (2016)	Un terç va consumir pornografia. En aquest grup, gairebé la meitat tenia fantasies sobre tractar de copiar actes sexuals vistos a la pornografia i el 39% havia intentat copiar activitats sexuals vistes a la pornografia. Una major proporció de nenes que consumeixen pornografia informava experiències sexuals en comparació dels seus parells. Un tercer va informar experiència de sexe anal en comparació amb el 15% entre parells no consumidors.	Hi ha poques investigacions sobre el consum de la pornografia entre els adolescents, encara que la majoria d'ells fan un ús d'aquesta. No obstant, el consum de la pornografia entre les adolescents no està del tot clar. Els resultats de l'estudi mostren que el consum de la pornografia és un indicador clar d'un estil de vida arriscat. Així doncs, és necessari debatre i abordar els problemes de sexualitat i la relació entre els adolescents i l'atenció mèdica i l'escola.	Els investigadors tenien la següent hipòtesi: els adolescents que fan ús de la pornografia tenen majors experiències sexuals, un estil de vida amb més situacions perilloses i pitjor salut, en comparació amb els adolescents que no en feien ús. Els i les professionals de dita investigació recomanen més estudis entre els adolescents i l'ús de la pornografia, ja que es desconeix realment en quina mesura influeix aquest ús en el desenvolupament dels joves. Una altra pregunta sense resposta és si els patrons de consum de pornografia es poden explicar biològicament. D'altra banda, consideren que seria important estudiar com el guió sexual es veu afectat pels ideals representats en la pornografia.

Elaboració pròpia.

Taula 3

Implicacions

Mattebo, M., Tydén, T., Häggström-Nordin, E., Nilsson, K. W. & Larsson, M. (2018)	L'ús de la pornografia és major entre el sexe masculí i, a més, s'ha estudiat que dit ús pot estar relacionat amb els problemes de salut mental.	És necessari entendre que el consum de pornografia forma part de la vida quotidiana de molts d'adolescents i que, per tant, s'han d'incloure continguts relacionats amb la pornografia en l'educació sexual i en les relacions a l'escola. A més, es necessiten més estudis longitudinals relacionats amb els problemes de salut mental y la pornografia. D'altra banda, s'exposa la importància de la formació dels i les professionals que treballen amb adolescents sobre la pornografia com, per exemple, en els centres residencials, en diferents serveis de salut, entre altres.	A partir d'un estudi longitudinal, es pretén identificar predictors sociodemogràfics entre un grup d'adolescents en relació amb el consum continu de pornografia i, a més, en relació amb els símptomes psicossomàtics i depressius ja que els i les professionals tenien dues hipòtesis; 1) les zones més pobres fan un ús més elevat de la pornografia; 2) El consum de la pornografia està relacionat amb símptomes psicossomàtics i depressius. En quan a les limitacions, és probable que les respostes al qüestionari per part dels participants estiguin condicionades, ja que aquest no era anònim. A més, no es distingeix entre consum intencional i consum no intencional. Finalment, els i les professionals proposen dur a terme la mateixa investigació però a partir d'un estudi experimental controlat.
McKibbin, G., Humphreys, C. & Hamilton, B. (2017)	Els joves van explicar que ell mai va rebre educació sexual, excepte un. No obstant, aquest darrer va exposar que la va rebre tard. Així doncs, els mateixos joves expressaven: no tinc idea del que és correcte i del que és incorrecte.	Aquesta investigació té el propòsit de generar polítiques i pràctiques que previnguin el comportament sexual nociu de nens i joves amb la intenció d'amplificar la veu dels joves. Els autors de dit estudi exposen que les polítiques de salut es podrien dissenyar per a grups de nens i nenes que han estat víctimes d'abusos; per a nens i nenes que viuen en centres d'atenció; o per aquells nens i nenes amb discapacitats intel·lectuals.	A partir d'un enfocament de la teoria constructivista fonamentada, varen recopilar idees de diferents adolescents que havien tingut conductes sexuals nocives i de professionals que treballen en aquest camp per tal d'identificar oportunitats de prevenció a l'àmbit de la pornografia. La grandària de la mostra és petita i, per tant, els resultats no es poden generalitzar a tota la població. A més, hi va haver poca diversitat a la mostra en quan al nivell socioeconòmic i la diversitat cultural. Tots els joves provenien de famílies amb baixos ingressos, i cap d'aquestes assistia a escoles privades. D'altra banda, els i les professionals pensen que és necessari que es desenvolupin iniciatives per prevenir el comportament sexual nociu de nens i joves.

Elaboració pròpia

Taula 3

Implicacions

<p>Rivera, R., Santos, D., Cabrera, V. & Docal, M.C. (2016)</p>	<p>L'estil positiu va estar associat amb una reducció en el consum de pornografia. No obstant, l'estil intrafamiliar negatiu com el de la independència relacional, incrementen el mateix. A més, els estils relacionals familiars poden intervenir en la relació entre els valors positius i el comportament de risc on-line y off-line.</p>	<p>Les TIC han modificat la forma de comunicar-se els adolescents, ja que poden accedir fàcilment a noves experiències independentment del seu gènere i estatus. Aquesta situació ha donat lloc a un creixement de l'experiència virtual que, en alguns casos, pot implicar consum de risc o situacions involuntàries d'interacció en continguts pornogràfics. Per aquest motiu, les polítiques consideren que és important reduir el consum de pornografia, ja sigui on-line o off-line.</p>	<p>A partir d'una mostra probabilística, des de la teoria d'estils de vida, els i les professionals pretenen proporcionar una anàlisi dels factors associats al consum de la pornografia entre el col·lectiu d'adolescents. Volen contrastar dues hipòtesis: 1) Els estils de vida relacionals preduen el consum de pornografia on-line i off-line; 2) Els estils de vida relacionals tenen relació entre els valors dels adolescents i el consum de pornografia. Futurs estudis podrien aplicar metodologies qualitatives que complementessin la interpretació d'un fenomen tan complex com és el consum de la pornografia, ja que admet diferents conceptualitzacions per part dels usuaris. Dita investigació serveix per implementar programes d'intervenció amb l'objectiu de reduir el consum de la pornografia.</p>
<p>Saramango, M., Cardoso, J. & Leal, I. (2019)</p>	<p>Mentre que per alguns adolescents la pornografia no pareixia tenir un paper important en els seus delictes, n'hi va a veure d'altres que si varen explicar que aquest ús va donar lloc a més fantasies sexuals i a promulgar continguts visualitzats.</p>	<p>La pornografia de tipus violenta pot provocar diferents situacions: augmenten les conductes negatives cap al sexe femení; es reproduïxen mites de violació; augmenten les agressions físiques a partir de la imitació de personatges representats, entre altres. Així doncs, és necessari que s'avaluï el consum no agressiu per comprendre millor l'impacte i la importància de la pornografia.</p>	<p>Es duu a terme una investigació exploratòria en la qual es vol contribuir en la comprensió de la dinàmica del consum de pornografia dels delinqüents sexuals adolescents en el moment dels seus delictes. La mostra no representa tots els delinqüents sexuals de Portugal. D'altra banda, els participants varen ser entrevistats per una persona de sexe femení i, per tant, podria ser que a l'hora de l'explicació s'inhibissin. Els i les professionals exposen que futures investigacions haurien de continuar en les característiques que faciliten als usuaris de la pornografia satisfer les seves fantasies.</p>

Elaboració pròpia.

4.3. Participants

La grandària de la mostra en els estudis oscil·la entre un mínim de 20 i un màxim de 9942 participants. La mitja de participants és de 1330, i la mitjana és de 149. 4 dels estudis no superen els 100 participants. No obstant això, 3 d'aquests superen els 1000.

En la meitat dels estudis (n=5) els participants eren de sexe masculí i femení, en els quals el percentatge de la participació d'ambdós sexes és molt similar, ja que en alguns estudis hi ha més participació per part de les dones i, en altres, n'hi ha més per part dels homes. Quant als de sexe masculí, la participació oscil·la entre 21 i 4831. Referent al nombre de participació del sexe femení, oscil·la entre 16 i 5111. No obstant això, a tres estudis (Burbano et al., 2019; Dawson et al., 2019; Saramango et al., 2019) la mostra és del sexe masculí. A l'estudi de Davis et al. (2019), són els pares i les mares dels joves i adolescents els que participaven. A més, al de McKibbin et al. (2017) no s'especifica el sexe dels participants.

En la majoria dels estudis, la mostra és d'adolescents (n=7) però, en alguns d'aquests també hi participaren joves i adults (n=3). A l'estudi en què hi varen participar adolescents més joves fou el de Rivera et al. (2013), ja que tenien 13 anys. En canvi, en el que l'edat de la mostra és la més gran, és a l'estudi de Saramango et al. (2019), tot i que no s'especifica fins a quina edat hi van participar, però s'explica a l'article que la mostra era a partir dels 20 anys. A l'estudi de Mattebo et al. (2018) s'explica que els participants són nens i adolescents però no s'especifica l'edat.

4.4. Ús de la pornografia

Moltes persones no són conscients del que pot provocar l'ús de la pornografia (Davis et al., 2019). En un dels estudis, les mares tenen una falta de coneixements en aquest àmbit perquè la majoria d'elles mai havien emprat aquest tipus de plataformes

però, en canvi, els pares estaven més assabentats i tenien més coneixements sobre la pornografia (Davis et al., 2019). Aquest fet explica, de la mateixa manera que defensen alguns dels i les professionals que han investigat aquest tema i que han dut a terme els estudis, que el sexe masculí és el que consumeix més pornografia (Ballester et al., 2014; Mattebo et al., 2018). Aquest consum dóna lloc a unes representacions socialment construïdes de masculinitat i feminitat (Agustina et al., 2016; Ballester et al., 2014; Burbano et al., 2019; Dawson et al., 2019; Mattebo et al., 2016; Saramango et al., 2019). Així doncs, es fomenta el patriarcat i unes conductes que no són adequades quant al sexe.

Alguns dels participants exposen que no són conscients del que és correcte i incorrecte a l'hora de practicar el sexe, ja que no han rebut mai una educació sexual i, com s'ha mencionat anteriorment, quan es consumeix pornografia es fomenten unes conductes i creences que potencien les conductes hipersexualitzades, la desigualtat entre ambdós sexes, entre altres (McKibbin et al., 2017).

Un estudi que és interessant mencionar, és el de Saramango et al. (2019), en el qual es du a terme una investigació a joves de sexe masculí que estan presos per delictes d'abusos sexuals, i la majoria d'aquests expliquen que són conscients que moltes de les conductes que han interioritzat, són a causa de l'ús de la pornografia.

Finalment, a l'estudi de Rivera et al. (2016) s'explica la importància dels estils parentals. Per exemple, demostraren que un estil positiu està associat amb un baix consum de la pornografia però, en canvi, un estil intrafamiliar negatiu incrementa aquest ús (Rivera et al., 2016).

4.5. Instruments d'avaluació

L'instrument d'avaluació que s'ha emprat en la majoria dels estudis és l'enquesta, ja que en sis d'aquests es va emprar aquesta tècnica (com es pot veure en la taula 1).

Quant al segon instrument que s'ha utilitzat per dur a terme l'avaluació, és el qüestionari en un total de 4 estudis (a l'estudi de Saramango et al. (2019) es va usar el qüestionari "Wilson Sex Fantasy"). També, manejaren entrevistes en tres dels estudis, històries de vida en un d'aquests i, finalment, es va fer un Test de la Figura Humana.

4.6. Període temporal

A dos dels articles no s'explicita el període temporal en què es va dur a terme l'avaluació, però es pot deduir a partir de les explicacions que es donen al llarg d'aquests. En la majoria, concretament a vuit, l'avaluació es va fer just després d'acabar l'estudi. D'altra banda, a l'estudi realitzat per Ballester et al. (2014) es va fer l'any 2012 i 2013, i al de Mattebo et al. (2014), l'avaluació es va efectuar als anys 2011 i 2013.

Els participants dels estudis aporten informació sobre l'ús de la pornografia que han fet al llarg de la seva vida.

5. Discussió

En el present treball, s'ha dut a terme un estudi el qual té la intenció d'analitzar diferents estudis per tal d'analitzar la influència que té el consum de la pornografia en el col·lectiu dels infants i adolescents. En aquests, es demostra que, a partir de l'ús d'aquesta, hi ha un increment de la desigualtat entre ambdós sexes i, per tant, es forma una construcció social del que és la masculinitat i la feminitat.

Cal destacar que, en comparació amb altres temes d'investigació, hi ha molt pocs estudis sobre l'àmbit de la pornografia. A més, els i les professionals sol·liciten que, en investigacions futures, s'analitzin altres aspectes perquè, d'aquesta manera, es pugui seguir avançant en aquesta problemàtica.

Burbano et al. (2019) expliquen que els adolescents fan un ús en el seu dia a dia de la pornografia i, per tant, per ells es converteix en una rutina i creen un hàbit. Aquest consum dóna lloc a les desigualtats socials, i es produeix una interiorització de les representacions socialment construïdes de masculinitat i feminitat (Ballester et al., 2014). Així doncs, es crea una desigualtat entre ambdós sexes (Burbano et al., 2019). D'aquesta manera, el consum de la pornografia té un gran impacte en les conductes sexuals, ja que, per exemple, Mattebo et al. (2016), en l'estudi que dugueren a terme, analitzaren que molts dels adolescents que hi havien participat, deien que havien intentat fer els mateixos actes sexuals que havien vist en les escenes pornogràfiques.

Agustina i Gómez-Duran (2016) manifesten que hi ha un nou concepte rellevant en el context de la pornografia, el qual s'anomena "sexting". Aquest tracta sobre l'enviament, recepció o reenviament d'imatges, missatges o fotografies sexuals a terceres persones a partir de mitjans electrònics. Hi ha una relació significativa entre els estàndards de privacitat, promiscuïtat, aprovació de la pornografia i creences morals entre els adolescents i joves (Agustina i Gómez-Duran, 2016).

Cal dir que la pornografia és més consumida per part del sexe masculí (Ballester et al., 2014; Burbano et al., 2019; Dawson et al., 2019; Mattebo et al., 2018, entre altres). De fet, Ballester et al. (2014) informen que, una de les finalitats de la pornografia, és la prostitució femenina i, d'aquesta manera, el sexe masculí és el beneficiari. A partir d'aquesta situació, es fomenta el patriarcat (Ballester et al., 2014). Saramango et al. (2019) diuen que l'ús de la pornografia entre aquests col·lectius, dóna lloc a un augment de les conductes negatives cap al sexe femení, on es produeixen mites de violació i, a més, apareixen agressions físiques que són imitades dels personatges que apareixen en el consum de la pornografia.

Un altre tema que assenyalen els i les professionals dels estudis analitzats, és el context familiar. Davis et al. (2019) realitzen un estudi destinat a pares i mares d'adolescents i, en aquest, es demostra que hi ha un major consum en el sexe masculí (de la mateixa manera que es menciona anteriorment), ja que les mares tenien molt poca comprensió quant a aquest àmbit i eren les que intervenien menys, ja que assenyalaren que mai havien entrat en una plataforma de pornografia. No obstant això, els pares sí que estaven assabentats sobre aquest tema (Davis et al., 2019). En aquest mateix estudi, Davis et al. (2019) contemplaren que els pares i les mares no eren conscients de les conseqüències que es poden donar a partir del consum de la pornografia i que, per aquest motiu, no feien una supervisió exhaustiva amb els fills. D'altra banda, els mateixos pares i mares comentaven que els seus fills no feien un ús d'aquesta, i per això tampoc intervenien (Davis et al., 2019). Rivera et al. (2016) remarquen la importància que els pares i les mares estableixin un vincle positiu amb els seus fills i filles, ja que, en el seu estudi, es demostra que aquells nens que tenen un vincle parental negatiu amb els seus pares i mares, consumeixen més pornografia que aquells que tenen el vincle positiu. Davis et al. (2019) pensen que els pares i les mares són figures importants pels seus fills i filles i, per aquest motiu, han de rebre formació quant a l'àmbit de la pornografia.

Mattebo et al. (2018) comenten que hi ha hagut un increment de problemes de salut mental entre diferents individus i parelles, i ells mateixos expressen que, aquests problemes, possiblement es donen per l'ús de la pornografia. Mattebo et al. (2018) expliquen que el consum de la pornografia pot alterar els trets mentals, emocionals i socials.

McKibbin et al. (2017) incideixen en un altre tema important. En l'estudi que varen fer, els mateixos participants expressaren que no eren conscients del que era correcte i incorrecte, ja que mai havien rebut una educació sexual adequada excepte un,

que va dir que la va rebre tard i, per tant, ja havia adquirit conductes sexuals inapropiades (McKibbin et al., 2017). Saramango et al. (2019) dugueren a terme un estudi a joves i adults de sexe masculí, i també exposaren que no havien rebut una educació, i acceptaren que la majoria de delictes sexuals que havien comès, s'havien esdevingut pel consum de la pornografia.

5.1.Conclusions

És necessari contemplar la gran adquisició de coneixements que he obtingut al llarg de la realització d'aquest treball, ja que mai havia cursat una assignatura relacionada en aquest àmbit i era un tema que realment m'interessava. Així doncs, és un estudi que m'ha enriquit en l'àmbit personal i encara més al professional, ja que a partir de les recomanacions futures que exposen els i les professionals, i dels resultats estudiats dels diferents estudis, es podria realitzar un programa que, tenint en compte les necessitats de les persones de la zona on es podria implementar, s'obtindrien uns resultats positius assegurats. També, cal destacar la importància de la intervenció per part de professionals en aquest àmbit.

Agustina i Gómez-Duran (2016) afirmen que, en el ciberespai, els nens i les nenes i totes les persones en general, diuen i fan coses que no farien en les relacions cara a cara, ja que estan a través d'una pantalla i, es podria dir, que tenen més coratge. Per això, és necessari implementar programes per tal d'intervenir en aquestes conductes, ja que és necessari veure el consum de la pornografia com una conducta arriscada (Agustina i Gómez-Duran, 2016). A més, Agustina i Gómez-Duran (2016) indiquen que s'haurien de fomentar tècniques als menors per tal que siguin ells mateixos els que controlin els seus aparells electrònics i en facin un bon ús. Per exemple, proposen que en el moment en què rebin imatges inapropiades, han de ser responsables i esborrar-la (Agustina i Gómez-

Duran, 2016). Per això, s'han d'impartir classes i ensenyar habilitats per arribar a aquest control d'ells mateixos (Agustina i Gómez-Duran, 2016).

Els pares i les mares es consideren figures importants per al desenvolupament de polítiques i, a més, per al desenvolupament de pràctiques d'educació sexual, ja que són persones representatives pels menors i és necessari que ells i elles siguin els responsables que els nens i les nenes tinguin una bona comprensió sobre la sexualitat en general (Davis et al., 2019). No obstant això, com s'ha mencionat anteriorment, la majoria d'aquestes figures de referència pels menors no tenen els coneixements per treballar aquest tema amb ells i elles i, per aquest motiu, es faciliten estratègies per adquirir habilitats per tal de combatre l'ús de la pornografia amb els seus fills i filles (Burbano et al., 2019). A més, s'han de dur a terme investigacions que analitzin la relació entre la criança dels fills i les filles i la pornografia per, d'aquesta manera, estudiar quina és la millor manera i quines habilitats es necessiten per realitzar una supervisió parental efectiva per tal de combatre aquest consum (Agustina i Gómez-Duran, 2016; Davis et al., 2019).

De la mateixa manera que s'ha mencionat anteriorment, s'ha demostrat que el consum de la pornografia dóna lloc a les desigualtats entre ambdós sexes i, Mattebo et al. (2016) pensen que és important veure de quina manera el guió sexual es veu afectat pels ideals representats en la pornografia. Ballester et al. (2014) consideren que s'hauria de reconèixer aquest procés de subordinació i de diferència de sexes a través de la transformació del subjecte sumís, és a dir, també és rellevant analitzar la persona víctima del dit consum que, normalment, sol ser el sexe femení. Dawson et al. (2019) consideren que, en investigacions futures, han de diferenciar continguts sexuals explícits consensuats i no consensuats quan es tracti el vincle entre l'agressivitat sexual i la pornografia.

En apartats anteriors s'explica que les persones que fan un ús de la pornografia, és perquè l'han adquirida com un hàbit, i per això la consumeixen diàriament. Així doncs,

Burbano et al. (2019) contemplan que aquests menors han de tenir nous hàbits per així reduir el consum de la pornografia, per tal de passar aquest temps duent a terme altres activitats com, per exemple, fer un esport que els interessi. D'aquesta manera, el temps que passaven consumint, el passarien fent una activitat productiva i d'interès (Burbano et al., 2019).

Els i les professionals recomanen més estudis entre els adolescents i l'ús de la pornografia, ja que es desconeix realment en quina mesura influeix aquest ús en el desenvolupament dels joves (Mattebo et al., 2016). Un altre ítem que consideren essencial a analitzar és si els patrons de consum de pornografia es poden explicar biològicament (Mattebo et al., 2016). En l'estudi que duen a terme aquests mateixos professionals, es demostra que el consum és un clar indicador d'un estil de vida arriscat i, per aquest motiu, és important treballar els problemes de sexualitat i la relació entre els adolescents en els àmbits de la sanitat i l'escola (Mattebo et al., 2016).

Mattebo et al. (2018) pensen que, els i les professionals com, per exemple, els professors i professores, els educadors i educadores dels centres residencials, entre altres, que treballen en el seu dia a dia amb els i les adolescents, haurien d'estar formats quant a continguts sobre pornografia, ja que aquest consum forma part de molts adolescents i, per tant, han de rebre una educació sexual per tal de diferenciar el que és correcte i el que és incorrecte. D'altra banda, McKibbin et al. (2017) diuen que s'han de desenvolupar iniciatives per prevenir el comportament sexual nociu de nens i joves.

Saramango et al. (2019) manifesten que és important avaluar el consum no agressiu per entendre l'impacte de la importància de la pornografia. A més, els i les professionals exposen que futures investigacions haurien de continuar en les característiques que faciliten als usuaris de la pornografia satisfer les seves fantasies (Saramango et al., 2019). Finalment, Rivera et al. (2016) expliquen que la seva

investigació serveix per, posteriorment, implementar programes amb l'objectiu de reduir el consum de la pornografia.

5.2. Implicacions pràctiques i polítiques

Ballester et al. (2014), entre altres, declaren que, la nova pornografia té un gran impacte entre els adolescents, ja que, a partir d'aquest ús, s'esdevenen les diferències de gènere, on el sexe masculí té el poder en les relacions sexuals, i el sexe femení és el que satisfà el plaer dels homes. A més, Davis et al. (2019) exposen que molts de pares i mares no estan assabentats sobre l'ús de la pornografia per part dels seus fills i, d'altra banda, no són conscients de les conseqüències que dit ús pot provocar. Per això, Rivera et al. (2016) expliquen que l'estil parental dels pares i les mares és molt important, ja que un estil negatiu pot incrementar el mal ús de la pornografia però, en canvi, un estil positiu, redueix el consum. Es considera necessària una educació sexual, ja que molts dels adolescents expressen que no saben el que és correcte o incorrecte, ja que mai varen adquirir coneixements per part de persones professionals (McKibbin et al., 2017).

Quant a les implicacions polítiques, Agustina i Gómez-Duran (2016) remarquen la importància d'una educació sexual perquè siguin els mateixos adolescents els que controlin aquest àmbit, per saber de quina manera actuar correctament sense que el consum de la pornografia tingui conseqüències negatives sobre ells. A més, Ballester et al. (2014) indiquen que és necessari intervenir amb les persones víctimes d'aquest procés que es dona de diferència de gènere a partir del consum de la pornografia, per tal de conèixer el patriarcat com a conseqüència negativa de la pornografia. D'altra banda, com es menciona anteriorment, els estils parentals són una gran influència quant a les conseqüències negatives del consum i, per aquest motiu, es faciliten estratègies als pares i les mares per combatre aquest mal ús (Burbano et al., 2019).

Així doncs, com s'explica en apartats anteriors, l'ús de la pornografia afecta en el desenvolupament sexual dels nens i adolescents, ja que en aquest consum, es normalitzen les diferències de gènere, on la dona apareix com un objecte sexual que satisfà el plaer dels homes. Per tant, considero molt important dur a terme una educació sexual a partir dels més joves des de diferents àmbits, principalment a l'àmbit familiar i a l'escolar. D'aquesta manera, formar als pares i a les mares perquè l'estil parental sigui positiu, és una bona tècnica per reduir aquest consum, com també impartir tallers a les escoles per tal de normalitzar l'acte sexual i ajudar als menors a entendre que la pornografia ensenya escenes que no són reals.

5.3.Línies de futur

Davis et al. (2019) proposen que, en investigacions futures, s'analitzi la relació que hi ha entre els estils parentals i el consum de la pornografia. D'aquesta manera, els professionals Agustina i Gómez-Duran (2016) proposen, en un futur estudi, estudiar de quina manera es pot realitzar una supervisió parental efectiva i, a més, veure quines són les tècniques més adients per aconseguir aquest objectiu. També, Davis et al. (2019) consideren que a més, Burbano et al. (2019) expressen que s'han de dur a terme investigacions per aprendre nous hàbits pels adolescents que consumeixen pornografia, ja que, d'aquesta manera, inverteixen el temps en altres activitats com, per exemple, fer un esport que interessi. Mattebo et al. (2020) pensen que és important veure de quina manera els ideals sexuals són afectats pel que es representa en la pornografia. D'altra banda, Rivera et al. (2016) manifesten que s'han de dur a terme intervencions per tal de reduir aquest consum.

Seguint en la mateixa línia de les implicacions, és necessària la formació dels pares i les mares a partir de l'aplicació de diferents tècniques per tal de fomentar un bon estil parental, per tal de parlar sobre el sexe amb els seus fills i filles i ensenyar-los quina

és la manera correcta per tenir relacions sexuals sanes, sense distincions de gènere i tenint en compte les necessitats de totes les parts implicades en les relacions.

5.4.Limitacions i punts forts

A continuació, s'enumeren les diferents limitacions que es presenten al llarg del present estudi. Quant als criteris d'inclusió i exclusió, es seleccionen només articles de revista i, de cara a investigacions futures, també es podrien incloure en la revisió altres tipus de documents com, per exemple, tesis doctorals, llibres, entre altres. També, es presenten dificultats per arribar a tots els articles, ja que es va limitar la recerca a la llengua anglesa i espanyola per la falta de domini d'altres llengües i, aquest fet, va restringir l'accés a articles que, d'alguna manera, haguessin proporcionat informació molt necessària en la revisió. Finalment, a causa de la situació actual del COVID-19, no s'han pogut dur a terme les tutories presencials amb els tutors pel seguiment del treball, tot i que sempre m'han guiat tot el possible per a la realització d'aquest.

D'altra banda, quant als punts forts, els estudis són extrets de revistes científiques, i estan basats en l'evidència. Per tant, s'ha fet un estudi molt exhaustiu per tal d'obtenir resultats positius en un futur programa que es pugui implementar. A més, ja coneixia el que eren les revisions sistemàtiques i, per tant, ja tenia pràctica sobre aquestes. Finalment, l'estudi m'ha permès aprofundir en el tema de la pornografia i el meu interès s'ha incrementat, fins al punt de, en un futur, dedicar-me en aquest àmbit.

6.Referències bibliogràfiques

Agustina, J.R. & Gómez-Duran, E.L. (2016). Factores de riesgo asociados al sexting como umbral de diversas formas de victimización. Estudio de factores correlacionados con el sexting en una muestra universitaria. *Revista de Internet, Derecho y Política*, (22), 21-47.

- Alario, M. (2018). La influencia del imaginario de la pornografía hegemónica en la construcción del deseo sexual masculino prostituyente: un análisis de la demanda de prostitución/The Influence of Hegemonic Pornography's Imagery on the Construction of Buyers' Masculine Sexual Desire: An Analysis of the Demand for Prostitution. *Asparkia. Investigación Feminista*, (33), 61-79. <https://doi.org/10.6035/Asparkia.2018.33.4>
- Ballester, L., Orte, C., & Gordaliza, Y. R. P. (2019). Nueva pornografía y cambios en las relaciones interpersonales de adolescentes y jóvenes. <https://conversesacatalunya.cat/wp-content/uploads/2019/06/TF17PORNOGRAFIA.pdf>
- Ballester, L., Orte, C. & Pozo, R. (2014). Estudio de la nueva pornografía y relación sexual en jóvenes. *Revista Andaluza de Ciencias Sociales*, (13), 165-178. <https://doi.org/10.12795/anduli.2014.i13.10>
- Bastidas, R., & Julieth, K. (2017). Sexualidad y pornografía: apreciaciones y creencias en los adolescentes. <https://bdigital.uexternado.edu.co/handle/001/330>
- Burbano, T., Vanessa, M., Brito, S. & Paquita, J. (2019). La pornografía y su incidencia en el desarrollo psicosexual de adolescentes. *Revista digital de Ciencia, Tecnología y Educación*, 6(2), 246-260.
- Cabrales, G. (2019). *El cibersexo, fenómeno contemporáneo de la cibercultura en jóvenes universitarios* (Doctoral dissertation, Universidad de la Costa). <https://repositorio.cuc.edu.co/handle/11323/5171>
- Carrasco, V. C., Calvo, J. C., Gil-Juliá, B., García, C. G., & Arnal, R. B. (2019). Adicción a la pornografía: interferencia atencional y gravedad del consumo. *Revista INFAD de Psicología. International Journal of Developmental and Educational*

Psychology., 4(1), 225-234.

<http://www.infad.eu/RevistaINFAD/OJS/index.php/IJODAEPA/article/view/1550>

Cerreti, G., & Navarro-Guzmán, C. (2018). Análisis de las diferencias de género en cuanto a las relaciones sexuales y afectivas en parejas adolescentes.

<http://rua.ua.es/dspace/handle/10045/76675>

Cobo, R. (2019). Introducción. Pornografía y prostitución en el orden patriarcal: perspectivas abolicionistas (Introduction. Pornography and prostitution in the patriarchal order: abolitionist perspectives). *Oñati Socio-Legal Series*, 9(1S), S1-

S5. <https://doi.org/10.35295/osls.iisl/0000-0000-0000-1000>

Collazo, M. (2019). ¿Cambia el consumo habitual de pornografía a las personas?: una revisión de la producción científica sobre los efectos del consumo de pornografía en sus usuarios/as.

<https://www.colibri.udelar.edu.uy/jspui/handle/20.500.12008/23400>

Davis, A.C., Wright, C., Curtis, M., Hellard, M. E., Lim, M.S.C. & Temple-Smith, M. J. (2019). 'Not my child': parenting, pornography, and views on education. *Journal of Family Studies*, 1-16. <https://doi.org/10.1080/13229400.2019.1657929>

Dawson, K., Tafro, A. & Štulhofer, A. (2019). Adolescent sexual aggressiveness and pornography use: A longitudinal assessment. *Aggressive behavior*, 45(6), 587-597. <https://doi.org/10.1002/ab.21854>

García, S. R. (2020). Delitos sexuales cometidos por menores mediante el teléfono móvil: sexting, sex-casting y pornografía infantil. Medidas de prevención. In *Desafíos actuales del derecho: aportaciones presentadas al II Congreso Nacional de jóvenes investigadores en Ciencias Jurídicas* (pp. 197-210). Universidad de Málaga (UMA). <https://www.eumed.net/libros/1884/index.html>

- Hidalgo, J. C. (2018). La pornografía y el dominio de lo pornográfico en el ensayo español (o qué sucede con la tensión entre las nociones de sexo y poder). *Pasavento: revista de estudios hispánicos*, 6(1), 17-41. https://ebuah.uah.es/dspace/bitstream/handle/10017/32366/pornografía_calles_PASAVENTO_2018_V6_N1.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Hugo, T. M., Julio, H. F., Bertha, E. Á., & Fátima, L. L. (2018). Factores asociados al consumo de pornografía en jóvenes universitarios. In *XVI Coloquio Panamericano de Investigación en Enfermería*. <http://www.coloquioenfermeria2018.sld.cu/index.php/coloquio/2018/paper/viewPaper/523>
- Iglesias, A., & Ballarín, P. (2019). Educar a la ciudadanía: prostituirse no es una elección. <https://doi.org/10.35295/osls.iisl/0000-0000-0000-1007>
- Labelle, E., & Sylvia, A. (2018). *El consumo de pornografía: diferencias de género e influencia en las relaciones de pareja*. <http://93.174.1.52/bitstream/handle/10641/1567/Adriana%20Esteban.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Laguado, J., Gallardo, H. D. J., & Vergel, V. (2018). Fundamentos epistemológicos para un modelo psico-pedagógico en educación sexual. *Revista Logos, Ciencia & Tecnología*, 10(1), 95-117. <https://doi.org/10.22335/rlct.v10i1.510>
- Martín, Á. (2018). Belleza e irrealidad en la nueva pornografía feminista: la imagen pornográfica de Erika Lust. *FOTOCINEMA. Revista científica de cine y fotografía*, (17). <http://www.revistafotocinema.com/index.php?journal=fotocinema&page=article&op=view&path%5B%5D=481>

- Martínez, G. H. (2017). Incidencia del consumo de material pornográfico en la violencia de género, y su propuesta de regulación. <https://pirhua.udep.edu.pe/handle/11042/3070>
- Mattebo, M., Tydén, T., Häggström-Nordin, E., Nilsson, K. W. & Larsson, M. (2016). Pornography consumption among adolescent girls in Sweden. *The European Journal of Contraception & Reproductive Health Care*, 21(4), 295-302. <https://doi.org/10.1080/13625187.2016.1186268>
- Mattebo, M., Tydén, T., Häggström-Nordin, E., Nilsson, K. W. & Larsson, M. (2018). Pornography consumption and psychosomatic and depressive symptoms among Swedish adolescents: a longitudinal study. *Upsala journal of medical sciences*, 123(4), 237-246. <https://doi.org/10.1080/03009734.2018.1534907>
- McKibbin, G., Humphreys, C. & Hamilton, B. (2017). “Talking about child sexual abuse would have helped me”: Young people who sexually abused reflect on preventing harmful sexual behavior. *Child abuse & neglect*, 70, 210-221. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.06.017>
- Negredo, L., i Herrero, Ó. (2016). Pornografía infantil en internet. *Papeles del Psicólogo*, 37(3), 217-223. <https://www.redalyc.org/pdf/778/77847916009.pdf>
- Nubiola, J. (2014). Erotismo y pornografía. *Bases antropológicas y culturales de la formación universitaria*.
- Prada, N. (2019). ¿Qué decimos las feministas sobre la pornografía? Los orígenes de un debate. *La manzana de la discordia*, 5(1), 7-26. <https://doi.org/10.25100/lamanzanadeladiscordia.vi1.1526>

- Rivera, R., Santos, D., Cabrera, V. & Docal, M.C. (2016). Consumo de pornografía on-line y off-line en adolescentes colombianos. *Media Education Journal*, 37-45.
<https://doi.org/10.3916/C46-2016-04>
- Saramango, M., Cardoso, J. & Leal, I. (2019). Pornography use by sex offenders at the time of the index offense: characterization and predictors. *Journal of sex & marital therapy*, 45(6), 473-487.
<https://doi.org/10.1080/0092623X.2018.1562501>
- Soldino, V. (2019). Pornografía alusiva a menores: Dificultades probatorias. *Revista Electrónica de Estudios Penales y de la Seguridad: REEPS*, (5), 18.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7210288>
- Sotoca, A., Ramos, M., & Pascual, A. (2020). El Perfil del Consumidor de Imágenes de Abuso Sexual Infantil: Semejanzas y Diferencias con el Agresor offline y el Delincuente Dual. *Anuario de Psicología Jurídica*, 30(1), 21-27.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7289568>
- Szil, P. (2018). En manos de hombres: pornografía, trata y prostitución. *Atlánticas—Revista Internacional de Estudios Feministas*, 3(1), 113-135.
<https://doi.org/10.17979/arief.2018.3.1.3081>
- Urrútia, G., & Bonfill, X. (2010). Declaración PRISMA: una propuesta para mejorar la publicación de revisiones sistemáticas y metaanálisis. *Medicina clínica*, 135(11), 507-511.
- Velasco, A., & Gil, V. (2017). La adicción a la pornografía: causas y consecuencias. *Drugs and Addictive Behavior*, 2(1), 122-130.
<https://www.funlam.edu.co/revistas/index.php/DAB/article/view/2265>